1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 4.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 25 Januari 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
C. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

Aan de Diaconieën *van de Gereformeerde Kerken in Nederland.*

Ondergeteekenden brengen, ingevolge de opdracht, hun gedaan in de jongstgehoudene Centrale Diaconale Conferentie te Amersfoort Oct. 1900, te uwer kennis, dat het hun na officieel onderzoek gebleken is, wat ten deele reeds bekend, doch ook nog niet in alles duidelijk en zeker was,

a. dat de beantwoording van vragen, die niet uitdrukkelijk zijn voorgeschreven in Art. 10 van de Armenwet van 28 Juni 1854 (St. No. 100) *niet verplichtend* is, zoodat, als de Diaconieën niet begeeren te voldoen aan den wensch, uitgedrukt in het schrijven van 14 Juni 1900, inhoudende „het algemeen verstrekken der opgaven betreffende bedeelden", zij in geene moeite komen;

b. dat het „naamregister" of de tabel, tegelijk met bovengenoemd schrijven aan de Diaconieën toegezonden, niet is gegeven om, nadat zij over één jaar door de Diaconieën zou zijn ingevuld, alsdan bij de Regeering te worden ingeleverd, maar om te dienen voor *eigen gebruik*, opdat de Diaconieën des te gemakkelijker de door de Regeering later in te zenden tabellen naar deze door hen bijgehouden tabel zouden kunnen invullen;

c. dat het echter *niet* de wensch is van de Regeering om in de komende tabellen eene opgave te ontvangen van de *namen* dergenen, die door de Diaconieën tijdelijk of doorloopend zijn ondersteund; en

d. dat het geenszins in de bedoeling der Regeering ligt zich te mengen in de huishoudelijke aangelegenheden der Diaconieën, en dat zij daarom ook uit dien hoofde de nieuwe tabellen wel zoo eenvoudig, als doenlijk is, zal inrichten;

weshalve ondergeteekenden oordeelen met hun advies: hoe in het vervolg te handelen (daartoe verzocht door voornoemde Conferentie) te *wachten*, totdat de nieuwe tabellen van de Regeering aan de Diaconieën zullen zijn toegezonden, om alsdan de Diaconieën *tijdig* van advies te dienen.

Kampen, *Amsterdam*, *Utrecht*, *Amersfoort*, 21 Jan. 1901.

Prof. M. Noordtzij.
B. J. Lindeboom.
W. J. Nooteboom.
Ds. A. M. Donner.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WORMERVEER, 16 Jan. 1901. Alhier werd in de Geref. kerk tot Herder en Leeraar beroepen: Ds A. Brummelkemp van Deventer.

Namens den Kerkeraad,
Jb. Leguyt Jr., Scriba.

—

SNEEK, 16 Jan. 1901. Het adres van den kerkeraad te Sneek *A* is thans: *K. J. P. Dwarshuis*, Scriba.

—

HILVERSUM *A*, 19 Jan. 1901. Hedenavond ontvingen wij het voor ons zoo verblijdend bericht, dat Ds. S. O. Los van De Lier vrijmoedigheid had gevonden het beroep naar onze kerk aan te nemen. Stelle de Heere dezen dienstknecht tot rijken zegen voor onze gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. H. Flörke, Scriba.

—

BEETGUM, 19 Jan. 1901. Heden ontvingen wij het teleurstellend bericht, dat Ds. W. W. Meynen voor de roeping dezer kerk bedankt. De Koning der kerk geve ons te zwijgen en vervulle spoedig de ledige plaats met den man zijns Raads.

Namens den Kerkeraad,
S. J. van Tuinen, Scriba.

—

NAALDWIJK. 20 Januari was voor onze gemeente een dag van vreugde. Onze geachte Leeraar Ds. K. Troost maakte de gemeente bekend, vrijmoedigheid te hebben ontvangen om te bedanken voor het beroep naar Grijpskerke. Stelle de Heere ZEerw. nog tot een rijken zegen alhier. Aan het einde der godsdienstoefening zong de gemeente hem biddend toe het 3de vers van Ps. 134.

Namens den Kerkeraad,
D. Verhoog, Scriba.

—

KOCKENGEN, 20 Jan. 1901. Hedenmorgen na de godsdienstoefening maakte onze Leeraar, de Weleerw. heer Ds. A. J. Mulder, de gemeente bekend, een roeping te hebben ontvangen van de kerk te Oostwold (Gron.). De wensch en bede van kerkeraad en gemeente is, dat ZEerw. voor die roeping moge bedanken.

Namens den Kerkeraad,
A. Verkaik, Scriba.

CLASSEN.

Classis Stadskanaal

vergadert 27 *Febr. e. k.* te *Musselkanaal*. Storting voor Em. pred. enz. verzorging; Kas „e. b. p."; Vrije Universiteit en Hulpbeh. kerken.

W. Fokkens, *Cor.*

Stadskanaal, 22—1—'01.

—

Classis Woerden.

Classicale Zendingsvergadering te Alfen a/d Rijn op Woensdag 6 Februari 1901.

Des namiddags 5 uur. Opening.

5½ *uur.* Mededeelingen door den Weleerw. heer W. Pos van zijn arbeid op Soemba. (*Pauze.*)

7½ *uur.* Mededeelingen door den Weleerw. heer D. Huysing van zijn arbeid te Batavia; en Slotwoord.

Broeders en Zusters in de Classis Woerden worden dringend uitgenoodigd deze vergadering bij te wonen.

Namens de Classis,
Ds. H. van Dijk.
Ds. J. W. Gunst.
Ds. M. Schuurman.

—

Classe 's-Hertogenbosch.

De Classe 's-Hertogenbosch van de Gereformeerde kerken heeft in hare vergadering van 17 Jan. 1901, bijgestaan door de Provinciale deputaten ad Ex., den Eerw. heer *Joh. Jansen* peremptoir geëxamineerd en hem met alle stemmen toegelaten tot de bediening des Woords en der Sacramenten.

Uit naam der Classe,
J. van Haeringen Kz., *Scriba.*

—

Classis Tiel.

De Classis Tiel, te Zalt-Bommel op 9 Januari l.l. vergaderd zijnde, heeft onder meer ook hare hartelijke sympathie betuigd, met het door de Classis Zutphen onlangs genomen besluit, om het daarheen te mogen wenden, dat van de zijde van Curatoren der Theologische School en der Vrije Universiteit gemeenschappelijke pogingen zouden worden aangewend, om met behoud der wederzijds beleden beginselen, de *eenheid* in de opleiding tot den dienst des Woords voor de Gereform. kerken in Nederland te verkrijgen.

Met bescheidenheid beveelt zich de Classis Tiel aan, om van de pogingen die hiervoor onder 's Heeren zegen worden aangewend, iets naders te mogen vernemen, voor zooverre daarvan mededeeling zou gedaan kunnen worden.

Namens de Classis,
D. Koffijberg, *Scriba h. t.*

Culemborg, 15 Jan. 1901.

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te: Marum f 16,50, Midwolde f 9,19, Delfzijl f 13, Zuidhorn f 13,57, Overschild f 6,50, Zuidwolde f 1, Lippenhuizen f 2,12⅝, Woldendorp f 3.70.

Bij Ds Oegema te Wildervank:

Van de de kerk te Geesteren-Gelselaar f 2,50, Franeker f 3,09.

Deze giften, in het begin van 't nieuwe jaar ontvangen, stemmen ons tot hartelijken dank. Neige de Heere verder veler harten. Onder minzame aanbeveling.

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een nieuw kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te Brussel f 14,05, Ermelo f 5, Franeker f 3,09, Wormerveer f 1, Barchem f 1, Nieuwerbrug a/d. Rijn f 2,50, Bierum f 2.00, den Ham f 5,95.

P. A. Smilde *Penn.*

Heerenveen, 21 Jan. 1900.

—

Voor de Inwendige Zending in den Z.O.h. van Friesland.

Gevonden in 't kerkzakje te Enkhuizen	f 5,00
Collecte van kerken *A* en *B* Arnhem	- 25,00
Bijeenverzameld door den heer K. J. Kraan te den Haag	- 2,50
Door br. J. Wouda van de Ger. gem. Katwijk a/Zee	- 6,00
„ id. te Leiderdorp	- 5,00
Van eenige vrienden te Katwijk a d. Rijn	- 6,00

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 21 Januari 1901.

—

Kas volgens Art. 13 D. K. Provincie Gelderland.

Van 26 September tot 31 December zijn ingekomen de volgende collecten

Barneveld f 10,10, Arnhem *B* nagift f 1, Randwijk f 1,65, Vorden f 6,57⅝, Tiel f 10,05, Doesburg f 6,91⅝, Apeldoorn f 35,05, Velp *A* f 12,-4, Zutphen f 19,44, Wageningen f 14,28, Epe f 4,34⅛, Voorthuizen f 10,35, Geesteren f 12,02, Barchem f 3,30, Neede f 9,99, Culemborg f 13,42⅝, Aalten *A* f 15,30, Renkum f 10,96⅝. Varsseveld f 12,75, Zetten f 7,40, Winterswijk f 11,28, Bennekom f 8 75

Hiermede is het jaar 1900 afgesloten. Het is een jaar geweest van veel gesukkel, doordien er nooit op tijd kon worden betaald. Dat is erg verdrietig voor den penningmeester en onbillijk tegenover de Emeriti. Met 1 Januari was er weer een kwartaal verloopen en daarvoor is niets in kas. Voor een kwartaal is noodig 370 gulden. Hoe komt dat toch, zal er misschien worden gevraagd. Laat mij dan van elke Classis iets mogen zeggen.

Classis Zutphen heeft vrij geregeld gecollecteerd, toch bleven er nog 5 derde collecten achter.

Van Classis Apeldoorn ontbreken 18 collecten. Classis Arnhem ontbreken 14 collecten. Classis Tiel ontbreken 10 collecten.

Classis Harderwijk is de minste van alle. Ik ontving dit geheele jaar maar f 81,42⅝ benevens een schrijven, dat een bedrag, 't welk een jaar vroeger was gezonden en verantwoord, voor dit jaar was bestemd, wat natuurlijk na de verantwoording niet meer kon.— 47 collecten te min benevens het tekort van Harderwijk! Laat alle kerken nu deze zaak door haar kerkeraad eens flink aanpakken, dan zullen er het volgend jaar niet zoo veel collecten ontbreken en dan zal 1901 beter worden voor onze Emeriti dan zijn voorganger.

H. W. v. Veelen, *Quaestor.*

Dieren, 15 Jan. 1901.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Gevonden i. d. collecte Geref. k. te Katwijk a. Z.	f 5,—
Uit „Ons Wijnrankje": v. d. Geref kerk Leiden *A*	- 8.—
Gevonden i. d. collecte Geref. k te Andijk	- 5.—
Gedeelte eener collecte v. d. Geref. k. te Enschedé	- 17,41
Bijeenverzameld door K. J. Kraan — Den Haag	- 2,50

Jaarl. bijdragen uit Goes: J. F. de J. f 1, M. de J. f 1, Ph. W. . 1, J. J. f 1, A. D. v d W. f 1, J. M. f 2,50, Mej. H. f 1, J. D f 1, C. O. f 0,50.

Zoo blijven steeds de giften en bijdragen vloeien. We zijn dankbaar De Heere maakt het wel; Hij doet het ons aan niets ontbreken. En toch, we zouden zoo gaarne vooruit willen. Maastricht hebben we in het oog. Broeders, Zusters, helpt ons dan! Uw gebed, uwe gaven, hebben we zoo dringend noodig. En 't is zulk eene eere te mogen medewerken tot de komst van Gods koninkrijk!

Uit Venloo komen goede berichten. En wat vooral duidelijk spreekt, de collecten zijn in het laatste kwartaal aanmerkelijk hooger dan vroeger. Zoo blijkt ook daar meer en meer de waarheid kracht te oefenen.

Te Roermond gaat de arbeid aanvankelijk goed. De belangstelling neemt toe. Moge ook daar Gods Woord bij velen ingang vinden.

Namens Deputaten.
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 21 Jan 1901.

—

Voor de Theologische School.

Middelharnis	f 4,65	Zuidlaren	f 5,39
Epe (½ coll.)	- 2,21	Winterswijk ½ coll.	- 22,—
Apeldoorn	- 29,30	„ ½ coll.	- 8,78

Voor de Uitbreiding.

A. A. de Croes, Goor, voor de Theol. School te Kampen f 5.

Gift i/h kerkzakje te Winterswijk f 3.

Door br. *H. Rietberg*, Corr. te *Winterswijk* de contrib. van: Ds. G. Renting f 2,50, B. J. Andriessen f 1,50, J. D ten Brinke f 1, G. Bolk f 0,60, J. H. Debbink f 1, B. W. Duursewold f 1, A. C. Eelink f 0,60, H. Goossens f 1, B. W. Gijsbers f 1, Joh. Gijsbers f 1, D. Gielink f 1. Wed. J. W. Geurkink f 1, G. H. Hoornenborg f 1, A. Kappers f 1, B. Kruisselbrink f 1, H. Lieverdink f 1, H. A. v. d. Mast f 1,50, B. A. Nijenhuis f 1. J. W Onnink f 1, J. W Oonk f 1,50, W. te Raa f 3, H. J. W. te Raa f 2,50, H. Rietberg f 2,50, G J Smalbraak f 2, Wed. J. A. te Strake f 1, F. W. te Strake f 1, K J. Stroes f 1, W. S. J. Tenkink f 2, J. W. te Voortwis f 1, B. W. te Voortwis f 1, Mej. G. te Winkel f 1, T. te Winkel f 2,50, J. B. Weenink f 1,50, A. J. A. Andriessen f 1.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 19 Jan. 1901, Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door J. G. v. d. Hoogt te Kampen, uit 't busje van L. Smit te Schokland	f 12.—
Door Ds. Postema, in 't kerkz te Warffum	- 2,—
Door Ds. Jongsma, van Y. Kremer bijeenverz. door eenige vrienden in Duitschland	- 6,—

N. B. In 't voorg. nr. staat: Door H. Smit te Zwolle van Mej. N. B. f 1. Dit moet zijn van Mej. N. R.

Doesborgh, 19 Jan. 1901.

B. de Moen, *Quaestor.*

—

INFRA EN SUPRA.

Over de vraag, of de gevallen dan wel de ongevallen mensch het voorwerp der Goddelijke voorbeschikking is, heeft in de Gereformeerde kerken altijd verschil van meening en vrijheid van inzicht bestaan.

Opnieuw is dit duidelijk aangetoond door Prof. *Warfield* van Princeton, die in een leerrijk artikel, opgenomen in de Januari-aflevering van *The Presbyterian and Reformed Review*, een nauwkeurig onderzoek instelde naar de leer der predestinatie in de verschillende Gereformeerde belijdenisschriften.

Hij komt daarin tot het volgend resultaat.

1. Het feit van de volstrekte voorbeschikking wordt door alle belijdenisschriften erkend. Sommige weiden er wel niet breed over uit of handelen er zelfs niet opzettelijk over. Maar toch ligt het aan heel de voorstelling der waarheid ten grondslag. En alleen bijzondere doeleinden of practische overwegingen hielden van breede bespreking terug.

2. Gewoonlijk komt de predestinatie in het algemeen veel minder ter sprake dan elk van hare beide deelen, de verkiezing en de verwerping. En ook als zij eene enkele maal, bij de leer van de voorzienigheid, vermeld wordt, voegt men er terstond aan toe, dat God geen oorzaak der zonde is, en wendt men haar meteen tot vertroosting der geloovigen aan, die vanwege de vastigheid van Gods voorzienigheid en voorbeschikking in allen nood of dood op Hem zich verlaten kunnen.

3. Terwijl de verwerping nooit breed behandeld, soms slechts even aangeroerd en meermalen verzwegen, echter nooit ontkend of bestreden wordt, komt de verkiezing dikwerf uitvoerig ter sprake; en zij wordt dan altijd voorgesteld als een eeuwig, vrij, onveranderlijk, onafhankelijk besluit Gods, dat een bepaald aantal met name Gode bekende personen tot voorwerp heeft en daarom steeds de verwerping tot hare keerzijde heeft.

4. De predestinatie wordt altijd zoo opgevat, dat zij niet alleen het einde, maar ook de middelen insluit. De verwerping omvat de voorverordineering van alwat tot haar leidt. En de verkiezing behelst ook de middelen en wegen, waardoor de uitverkorenen tot de zaligheid worden geleid. 't Is eigenlijk alles in één enkel besluit saamgevat en bepaald.

5. Wat eindelijk het voorwerp der predestinatie aangaat, of dit de mensch na of vóór den val is, zegt Prof. Warfield in hoofdzaak het volgende:

Het supralapsarisme ontvangt geen steun van de belijdenisschriften. Toch zijn zij niet alle infralapsarisch, en is ook de houding, welke zij tegenover deze beide richtingen aannemen, niet precies dezelfde. Sommige belijdenissen zijn beslist infralapsarisch, en geen enkele sluit het infralapsarisme uit of strijdt ertegen. Geen van alle is beslist supralapsarisch, hoewel sommige de quaestie ter zijde stellen en den weg voor beide openlaten; en ook is geen van alle polemisch tegen het supralapsarisme gericht.

Beslist infralapsarisch zijn de Consensus Genevensis van 1552, de Hongaarsche confessie van 1557, de belijdenis van de Engelsche vluchtelingen te Genève van 1558, de Fransche belijdenis van 1559, de Nederlandsche van 1561, de Dordtsche leerregels van 1618, de Zwitsersche Formula Consensus van 1675 evenals ook het Leipziger Colloquium van 1631. Al deze confessies zeggen duidelijk, dat verkiezing en verwerping betrekking hebben op het *gevallen* menschelijk geslacht.

Bij deze komen nog de Geneefsche confessie van 1537, de belijdenissen, door Calvijn ontworpen voor de Geneefsche studenten in 1559, voor de gemeente te Parijs in 1557 en de Fransche kerken in 1562, de confessie van Sigismund 1614, de declaratie van Thorn 1645, en misschien ook de tweede Helvetische confessie van 1562 en de Heidelbergsche Catechismus van 1563. Want al deze belijdenissen bevatten het infralapsarisme wel niet met zoovele woorden, maar spreken toch vanuit een infralapsarisch standpunt.

Eindelijk zijn er nog enkele belijdenisschriften, zooals Zwingli's Fidei Ratio van 1530, de eerste Bazelsche confessie van 1534, de Geneefsche Catechismus van 1545, de Züricher Consensus van 1549, de Engelsche artikelen van 1553, die van Lambeth van 1595, de Iersche artikelen van 1615, de Schotsche confesie van 1560 en de Westminster belijdenis van 1647; waarin de lijnen zoo getrokken worden, dat het onmogelijk is te ontdekken, aan welke zienswijze zij de voorkeur geven. In de laatstgenoemde confessie was dit onbeslist laten van de quaestie bepaald gewild en bedoeld. Zoo kan men dus zeggen, dat alle Gereformeerde confessies zich houden binnen de grenzen van het infralapsarisme. Sommige spreken zich duidelijk ten gunste van deze voorstelling uit; en geen enkele Geref. belijdenis bevat iets, dat met het infralapsarisme in strijd ware, ofschoon er ter andere zijde in vele confessies niets beweerd wordt, wat onbestaanbaar ware met het supralapsarisme.

Opmerkelijk is daarbij nog, volgens

Prof. Warfield, dat het in het bijzonder de Geneefsche en de onder invloed van Genève opgestelde belijdenisschriften zijn, die het infralapsarisme huldigen, terwijl die confessies, welke onder Duitschen of Britschen invloed staan, de quaestie soms niet aanroeren of met opzet onbeslist laten.

Dit resultaat van een onpartijdig en nauwkeurig onderzoek is ook voor onze Nederlandsche kerken hoogst belangrijk te achten. Want de oude vraag is ook in den nieuweren tijd onder ons weer aan de orde gesteld en tot een geschilpunt tusschen broeders gemaakt. En daarbij wordt nu eens het supra-, en dan weder het infralapsarisme als uitsluitend Gereformeerd of specifiek Calvinistisch voorgesteld.

De historie leert anders. Voor beide voorstellingen is er in de Gereformeerde kerk en theologie ruimte. De eene *mag* de andere niet veroordeelen en als ongereformeerd verwerpen.

In elk geval past dit niet aan het supralapsarisme. Want het supralapsarisme is in sommige Gereformeerde belijdenisschriften wel *geduld*, maar het wordt in geen enkele confessie positief *geleerd*. Het infralapsarisme daarentegen wordt niet alleen in alle belijdenissen geduld, maar in vele, bepaaldelijk ook in onze Nederlandsche, belijdenisschriften beslist en duidelijk uitgesproken.

Het resultaat van Prof. Warfield is onpartijdig; maar indien er eenige partijdigheid in valt op te merken, dan komt die ten gunste van het supralapsarisme. En dat is te danken aan de eigenaardige toestanden, waarin de hooggeachte Schrijver verkeert.

In de Presbyteriaansche kerken van Amerika is jaren lang de revisie der belijdenis aan de orde. En bepaaldelijk zijn er velen, die tegen de leer der predestinatie in de Westminster confessie bezwaar hebben. Zij stellen het daarom dikwerf zoo voor, alsof deze confessie bijzonder hard en streng is, veel strenger dan de andere Gereformeerde belijdenisschriften.

Daartegenover is het de bedoeling van Prof. Warfield, om aan te toonen, dat dit niet het geval is. En hij zegt, dat de Westminster confessie tot dezelfde klasse behoort als de tweede Helvetische confessie, de Heidelbergsche Catechismus, de confessie van Sigismund, de declaratie van Thorn, de Engelsche en de Schotsche belijdenis, die de quaestie onbeslist en voor beide voorstellingen ruimte laten.

Dat is maar tot op zekere hoogte waar. Want in de Westminster Synode heeft men zich *opzettelijk* van eene beslissing ten gunste van de eene of andere voorstelling onthouden, omdat er onder de theologen zelven verschil over was. Maar zoo stond de zaak niet bij eene van de andere genoemde confessies. Deze behandelen de quaestie eenvoudig niet, en zijn zeker door heel de manier van spreken veel meer infra-, dan supralapsarisch. De Heidelbergsche Catechismus bijv. spreekt over de verkiezing slechts bij het leerstuk der kerk en laat zich over infra- of supralapsarisme niet uit. Maar er valt daaruit volstrekt niet af te leiden, dat dit belijdenisschrift de supralapsaristische voorstelling wil begunstigen of toelaten. In zijne verklaring van Zondag 21 is Ursinus beslist infralapsarisch. En van de andere hierbij genoemde confessies geldt dit nog in veel sterker mate.

Maar deze bedoeling, welke in het artikel van Prof. Warfield doorstraalt, verhoogt de waarde van zijn onderzoek en de betrouwbaarheid van zijn resultaat.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

HET OFFER DER MEDEDEELZAAMHEID.

XXVIII.

Het is de wet aller dingen, dat niets er voor zichzelf alleen is, maar alles voor alles. Bepaaldelijk is het lagere er voor het hoogere; de steen verweert, en levert de stof, waaruit de plant zich opbouwt, en de plant is spijze voor het dier, dat op zijne beurt zijn vleesch moet afstaan aan den mensch. Is de mensch misschien aan deze wet onttrokken? Geenszins. Ook hij staat onder de wet, dat het lagere er voor het hoogere is. Maar wat is hooger dan de mensch? Velen antwoorden: de menschheid; de mensch is er voor de menschheid. Maar wij weten beter; want wij gelooven, dat de mensch, met heel de menschheid zelve, er is ten behoeve van God. God is het doel van den mensch; de mensch is ten offer geboren. Wel onderscheidt hij zich van alle schepsel beneden zich, daarin, dat hij meteen priester is, geroepen om zelf zich Gode te offeren, in heilige vrijwilligheid des gemoeds, en dat het offeren van zichzelf voor hemzelven de vrucht der eeuwige heerlijkheid afwerpt, maar toch staat hij met alle schepsel onder de wet, dat het lagere er voor het naast hoogere is. God alleen staat onder deze wet niet. Hij is er om en voor zichzelven; Hij is zijn eigen wet.

Toch is hiermede niet alles gezegd. Er is ook eene keerzijde. De mensch is ook beeld Gods. Hij staat naast Hem tegen alle aardsche schepsel over. Het is zijne eere, zich te mogen geven aan wat beneden hem staat. Dat kan het redelooze schepsel niet. Dat is er alleen voor het hoogere; maar de mensch is er voor wat voor hem is. Hij geeft zich aan wat hij neemt. Hier is hij de gelijkenis Gods; want God eischt wel alles voor zich, maar geeft zich ook aan alles. Hij doet allen schepselen wel. Stroomen van zegeningen ontspringen onder zijne voeten. Aan den mensch gaf Hij zelfs zijnen Zoon en zijnen Geest, in beiden Zichzelven. Hij geeft meer dan Hij vraagt; als het hoogste schepsel zich aan Hem afstaat, ontvangt Hij slechts een schepsel, maar het schepsel, welks deel Hij wordt, heeft God zelven ontvangen. Zoo is het de eer van den mensch om, wat beneden hem is, tot een zegen te zijn. Dit komt uit, als hij zich over het dier ontfermt; ja, ook dan reeds, als hij de kiemen en krachten der onbezielde schepping tot ontwikkeling brengt, of ten gebruike dienstbaar maakt, en het geschapene opleidt tot zijne bestemming en vrij maakt uit zijnen slaap. Maar dit alles zegt niets, vergeleken bij de eere, die er in gelegen is, om den ellendige onder de menschen te helpen, inzonderheid, als deze kind van God is, uitverkoren ten leven. Het dier heeft geene eere; want het doet de werken Gods niet. Maar voor den mensch is de eere weggelegd, om de werken Gods te doen in de werken der barmhartigheid, om af te dalen tot wat wegzinkt om het op te heffen, dat het niet onderga. De grootste werken Gods vangen eerst na de volbrenging van het scheppingswerk aan, zij zijn de werken der liefde, en deze werken zijn het, die Hij den mensch eenigszins mede te doen geeft.

Toch is er tusschen de werken der Goddelijke en der menschelijke barmhartigheid geen gering onderscheid. De werken der mededeelzaamheid, die wij volbrengen, worden in de Schrift offeranden genoemd. Gods liefdewerken dragen dien naam niet. Waarom zulks niet het geval is, zal ons duidelijk worden, als wij bedenken, dat offer de naam is, dien eene gave ontvangt, als zij Gode toegebracht was; aan het woord offer is steeds het denkbeeld van wijding of heiliging verbonden. De mensch alleen kan alzoo offers brengen.

En dat is nu iets groots, aan den gelooviger weggelegd, dat zijne gave aan menschen verheven wordt tot den rang van het offer. Ook de natuurlijke menschen bewijzen barmhartigheid, en zijn soms zelfs bijzonder mededeelzaam en milddadig. Maar zij brengen het niet verder dan tot de gave; want hunne barmhartigheid begint met den mensch en eindigt met den mensch. Maar de gelooviye merkt den mensch, wien hij weldadigheid bewijst, aan als behoorende tot het geslachte Gods, of ook wel als lid van het lichaam Christi; hij wijdt wat hij geeft, vóór hij geeft; God is de beweegreden en het eindoogmerk zijner mededeelzaamheid. En daarom heet de Schrift deze mededeelzaamheid, als zij in werking treedt, eene offerande. Zij wordt er eene gave door, welke God aanmerkt als Hem toegebracht, zoodat zij valt onder den zegen, welke Hij aan het offer heeft toegezegd.

Maar nu mogen wij onszelven wel ernstig onderzoeken, of de uitingen onzer mededeelzaamheid gaven dan wel offeranden zijn.

Veeltijds zijn zij slechts gaven, en wel zulke, waar niet eens barmhartigheid, ja zelfs geen drang om zijn plicht waar te nemen achter zit, wijl zij alleen uit gewoonte gegeven worden. Dit geldt in het bijzonder van tal van giften, die elken rustdag in het »armenzakje" worden gestort. Ging de diaken niet rond, men zou misschien niets geven. Dit blijkt kennelijk daaruit, dat men, ingeval men een korteren of langeren tijd verhinderd is geweest, de samenkomst der gemeente bij te wonen, er niet altijd aan denkt, om de geldelijke schade, die de armen bij onze afwezigheid gehad hebben, te vergoeden. Ofschoon de wet ons leert, dat zulks noodig is, aangezien iemand die onopzettelijk zich verre van het heiligdom had moeten houden, b.v. een melaatsche, bij zijne wederkeering tot het heiligdom een offer moest brengen tot vergoeding van de schade, die het door zijne afwezigheid had gehad. Ook de geringheid der gave wijst aan, dat men ze volstrekt niet als een offer aanmerkt. Immers weet men te goed, dat het niet aangaat om met eene bedelaarsgifte voor het aangezicht des driemaal heiligen Gods te verschijnen, en deze dan den weidschen naam van een offer te geven. En zoo zijn wij tot in onze heilige verrichtingen verwereldlijkt. Wat zijn wij, als wij giften geven in plaats van heilige offeranden, beter dan de wereld, die ook giften geeft, en misschien ruimere dan wij?

O, mochten wij de eere niet afwijzen, die God ons, in onderscheiding van de wereld aandoet, van onze gaven aan de menschen tot den rang van offeranden te verheffen. Dan, als wij in God en om God en tot God leeren geven, zullen onze gaven niet weinig vermeerderen, en zoo zullen wij de armen van Christus, dat is de diakenen, sterken, daar zij nu veeltijds, door onze traagheid in het geven dreigen te verslappen. Wij zullen dan niet doen gelijk Kaïn, die »het eerste het beste" gaf, datgene wat zoo voor de hand lag, ten teeken dat hij geen liefde en geen geloof gaf, maar eigenlijk offerde om zich van God af te maken. Neen, wij zullen met Abel het eerste en het beste geven, eene uitgezochte en uitgelezene gave, die God als offer stempelt, en wel als een, waarin Hij welbehagen heeft. O, wat moest het welbehagen Gods ons begeerlijker zijn dan goud en zilver, en ons hart zich beijveren, om goud en zilver zoo te gebruiken, dat dit gebruik zijn welgevallen over ons bracht!

V. ANDEL.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Met toestemming van alle reken- en wiskundigen mogen we nu dan toch gelooven, dat we heusch in de twintigste eeuw leven.

Ik had mij van die wisseling der eeuw nog al iets voorgesteld. Ik dacht aan bazuingeklank en koraalmuziek van de torentransen; aan vreugdeschoten en allerlei vreugdebedrijf in steden en dorpen; aan officieele recepties bij hoogere en lagere autoriteiten, aan feestredenen en jubileum-predikatiën; en zie, — het is op niets uitgeloopen, en deze nieuwjaarsdag kwam mij voor, zoo mogelijk, nog vervelender te wezen, dan die vóór dezen geweest zijn.

Toch hebben we er aan te danken, dat schoone Hooglied op de heerlijkheid der negentiende eeuw, dat de *Heraut* ons schonk, naar aanleiding van het woord des Heeren: Ik zal zijn

En in de courant las ik, dat te Rome een heilige deur dicht gemetseld is, en de Paus zelf de eerste steenen in de kalk heeft gelegd.

Ook las ik in de courant dat, ergens in Duitschland, een proces is aanhangig gemaakt over de vraag, of de negentiende eeuw geëindigd is met het begin van 1900 of van 1901? Dit staat in verband met een servituut op gronden, dat bij het einde der eeuw kan opgeheven worden, zoo twee derden der belanghebbenden er voorstemmen. Volgens den een had dit moeten geschieden in 1900, volgens anderen moet het nu geschieden. Naar het couranten-bericht luidt, zou het proces alle instantiën doorloopen, om in het hoogste ressort beslist te worden. Beslist nu de rechterlijke macht, dat de eeuw eerst eindigde met het begin van 1901, dan ontvangt Z. M. de Keizer zoo iets wat men, meen ik, een démenti noemt. En dat zegt wat in Duitschland.

Voor u, jongeren, is het zeker een lust om thans te leven. Uwe oudere tijdgenooten zitten te veel aan het verledene vast, om te juichen van goeder harte. Zij zijn te vol van het verleden, en leven te veel met de dooden, die zij als levenden gekend hebben, om met een blijmoedig hart de toekomst, voor dit leven, tegemoet te gaan. Wij leven minder onder „de hypnose van het evolutie-dogma" dan onze jongere tijdgenooten, en zijn, op het stuk der persoonlijke vrijheid, eigenlijk verwende kinderen.

En onze ouders waren dit nog veel meer dan wij. Ik kan mij nog levendig herinneren oude menschen, uit de 18e eeuw, te hebben hooren spreken over de mogelijkheid van de afschaffing der Conscriptie, door Napoleon I ingevoerd, en later onder den naam van nationale militie gehandhaafd; zoodat de 19e-eeuwers al niet beter weten, of het behoort zoo. Nu zijn we reeds gevorderd tot den persoonlijken dienstplicht, en het behoort niet tot de onmogelijkheden dat, eer deze eeuw ten einde is, algemeene dienstplicht de regel zal zijn.

Wat zouden onze grootvaders uit 't humeur geraakt zijn, als ze hadden moeten biechten, wat ze in een jaar verdienden, of wat hun vast inkomen was, en hunne verklaring voor den neus van allerlei klerkjes te zien blootgelegd. En wat naam zouden zij er aan gegeven hebben, als ze hadden moeten opgeven, hoe groot hun bezit of kapitaal was en waar het in bestond; of als zij, niets hebbende dan een vast inkomen, daarvan *driemaal* belasting moesten betalen, onder verschillende namen en vormen?

Ik wil niets te kort doen aan de heerlijkheid der negentiende eeuw, maar het wil mij toch voorkomen, dat er heel wat stukjes en brokjes van onze persoonlijke vrijheid zijn afgebrokkeld. De twintigste eeuw is begonnen met de invoering van den voor Nederland nog onbekenden leerdwang, en wie zal zeggen, waartoe het, in den loop dezer eeuw, nog komen zal?

Gelukkig is het echter, dat niet alles tegelijk komt, en de mensch langzamerhand aan alles went.

Maar het hatelijkst vind ik het, dat we zoo gedwongen worden in naam der vrijheid. Nu hebben we nog de vrijheid om, in gewone omstandigheden althans, op ons eigen bed en in onze eigen woning te sterven. Maar mag de kennis der natuur, de kennis der gezondheidsleer, de operatiekunst, de verpleegingskunst en het Gestichtsstelsel met gelijke reuzenschreden zich ontwikkelen, als in de vorige eeuw het geval was, dan kan het de vraag worden, of in de een-en-twintigste eeuw iemand nog zal mogen sterven in zijn eigen woning en op zijn eigen bed?

Calvijn was ook streng. In het Genève van Calvijn bestond ook leerdwang of schooldwang, en velerlei andere dwang. Maar Calvijn was niet valsch. Hij leuterde niet over en solde niet met de vrijheid of met haar leus. Hij handhaafde de vrijheid om God te dienen naar zijn Woord, doch weerstond en strafte het kwaad, niet omdat het ongezond is of geldelijk nadeelig, maar omdat het zonde, onwettelijkheid, ongerechtigheid is. Met het recht en de wet Gods trad hij op tegen de zonde, en hij wilde de menschen daarmede dwingen in het koninkrijk Gods in te gaan, daarbij geholpen zelfs door den sterken arm der burgerlijke overheid.

Voor een consciëntie, die geleerd heeft te buigen voor het recht Gods en een welgevallen te nemen aan de straf der ongerechtigheid, zijn deze dingen niet hard. Ze zijn alleen hard voor de verlaters van 's Heeren wegen. Maar toch geloof ik, dat een der schoonste en heerlijkste vruchten van het leven en strijden der vorige eeuw is, dat het beginsel van gewetensvrijheid, d. i. de vrijheid van belijdenis, van kerkelijk leven en 't geen daarmede in verband staat, algemeen en diep is doorgedrongen, onder de meeste volken van de oude en nieuwe wereld.

Voor u, jongeren, is de schoone taak weggelegd, om dit kostelijkste goed, deze erfenis, uit de worsteling van vroegere tijden ons toegebracht, te bewaren, en zoo noodig te verdedigen.

Direct zal men geen aanval op de vrijheid van geweten ondernemen. Maar op indirecten dwang zal gerekend moeten worden. Niet in naam van God of van de kerk; maar in naam der wetenschap, in naam der volksgezondheid en volksontwikkeling, in naam der gemeenschap, der sociale volmaking; in naam der vrijheid de vrijheid doodend. En daarbij zal het oude dwangstelsel van Rome en het zwakke overblijfsel van het oude Calvinisme ook nog wel pogen een woordje meê te spreken. Evenzeer is het niet onwaarschijnlijk dat, vanwege de toeneming der weelde in alle kringen en van volkszonden, door ernstige mannen van onderscheiden richting zal worden aangedrongen op beperkingen, en op het aannemen van zeden en gewoonten, welke ons vreemd waren; terwijl zij voor zonden achten wat de voorgeslachten met een vrij en goed geweten deden.

Gij zult deze dingen moeten aanvaarden en, bij het licht van Gods Woord, beoordeelen, bevorderen of tegenstaan. Ook in het kerkelijke leven zullen de Gereformeerde beginselen, eischen stellen, die in de gemeente soms voor nieuwigheden worden aangezien. Wilt gij nu de toepassing van die beginselen bevorderen, dan zult ge dit met beleid en voorzichtigheid moeten doen, geduld oefenen en voortgaan met zachtmoedige onderwijzing. Het scheepke tegen een rots te laten loopen is geen kunst; maar wel is het kunst om het, door de branding heen, in behouden haven te brengen. Ik wensch u hierbij de noodige wijsheid toe, en dat gij, zooveel mogelijk en goed is, bewaard moogt blijven voor logische consequentie.

Neem het daarbij uwe oudere collega's niet kwalijk, als zij somtijds meer tegen- dan medewerken, of langzamerhand zich terugtrekken, opdat gij naar voren zoudt komen. Een mensch is, in vele opzichten, een slaaf van de gewoonte.

In hoofdzaak zal het met u ook wel zoo gaan. Maar dit staat vast: onze God zorgt voor het evenwicht, alle eeuwen door. Wat geweest is, is nu, en wat wezen zal, is alreede geweest en God zoekt het weggedrevene.

Ontvang dezen met welwillendheid, en geloof mij steeds

T.t.

W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

Het is duidelijk geworden, dat de schaarschte aan berichten uit de *Kaapkolonie* in de vorige week, vooral aan den censor is toe te schrijven geweest.

Het blijkt nu, dat er intusschen weer eenige van die merkwaardige, snelle marschen zijn gemaakt, die ondanks de spanning, waarin het Engelsche publiek door de ziekte van koningin Victoria verkeert, toch niet onopgemerkt zullen voorbijgaan. Kwam vroeger het meeste nieuws van de Westelijke kommando's — thans vraagt in 't midden de jeugdige aanvoerder Kreutzinger met zijn troepen de meeste aandacht. Zij hebben nu reeds Uniondale bereikt, dat slechts 40 K.M. van de kust ligt, terwijl een andere afdeeling Oudtshoorn bedreigt. Wanneer zij deze plaatsen bereikt hebben kunnen zij in Westelijke en Oostelijke richting aanvallen doen op den spoorweg van Kaapstad en dien van Port-Elizabeth.

Dit diepe doordringen van betrekkelijk zwakke scharen, die nagenoeg geen tros medevoeren, geeft veel te denken. Het bewijst, dat de beweging nog *niet* tot staan gebracht is; de volslagen machteloosheid der Engelsche geregelde troepen en der tallooze vrijwilligerkorpsen; en ook het verstrekken van belangrijken „daadwerkelijken steun" door de Kapenaars, die hun Republikeinsche vrienden gratis voorzien van alles wat het Engelsche leger in groote treinen achter zich aan moet sleepen. Hier komt natuurlijk nog bij, dat hoe verder de Boeren doordringen en hun bezoeken brengen, des te meer de nog weifelende Kapenaars vertrouwen zullen krijgen.

De opperbevelhebber van het Britsche leger in Zuid-Afrika moet dit alles rustig aanzien zonder een vinger tot hulp te kunnen uitsteken. Hij moet lijdelijk toeschouwer wezen bij de langzamerhand volkomen wordende heerschappij der Republikeinen over de westelijke Kolonie, waar de telegrafische verbinding nu verbroken is en gevechten worden geleverd, van welker omvang men zich uit de verliezenlijst slechts eenig denkbeeld kan vormen. Praktisch is hij met zijn groote leger een gevangene te Pretoria. Wil hij de Kaapkolonie schoon vegen, dan moet hij de twee zoogenaamd veroverde landen ontruimen en al de strategie van Roberts, al het bloed, al de ellende, al de reusachtige offers aan geld en goed van meer dan vijftien maanden prijsgeven. Dat is een zwaar en hard alternatief, maar het zal er allicht toe moeten komen. Het groote Britsche rijk is niet meer in staat één kolonie te vrijwaren van een vijandelijken aanval. Dat is heden het resultaat van de wanhoopsdaad om den afloop van het militaire spel in Zuid-Afrika op één kaart te zetten.

En hoe gaat het in de Republieken zelf? In den *Vrijstaat* gaat de ontruiming voort; feitelijk is de geheele Z. O. hoek prijsgegeven met de ontruiming van Smithfield en Rouxville. Het Z. W. is reeds lang van de Engelschen bevrijd. In het N. O. zeker, en in het N. W. waarschijnlijk, spelen de Boerenkommando's onbeperkt den baas. De Engelsche sfeer van invloed is teruggebracht tot den spoorweg, de communicatie-lijn, die daarbij nog steeds bedreigd is. In *Transvaal* gaat het ontruimingswerk eveneens door. De stoutmoedige overrompeling van een trein tusschen Brugspruit en Balmoral, waar méér dan mijnbouwmateriaal is buitgemaakt, is een ander bewijs van de machteloosheid van Kitchener met de lange toevoerwegen tot zijn last. De Boeren he ben uit dezen trein een massa levensmiddelen en andere nuttige zaken op hun wagens geladen. Ook hebben zij heel wat geld buitgemaakt. Toen ze klaar waren, trokken zij rustig huiswaarts met achterla ing van een vernielden spoorweg, een verbrijzelde locomotief, waaraan toch reeds zooveel gebrek is, en een leeggehaalden trein. Maar ook elders zitten zij niet stil. De inrichtingen te Brakpan, voor het leveren van electrische kracht aan de Randmijnen zijn Zondag beschadigd. Te Helvetia is weer in den nacht een aanval gedaan en ten slotte komt nu de tijding, dat de Boeren in Zoeloeland de 'N kandhla-mijn overrompeld hebben, de machinerie in de lucht hebben laten vliegen en een winkel geplunderd. Thans wordt ook Natal met een inval bedreigd.

De Vredeskomité's hebben geen succes.

Onder deze omstandigheden is het niet te verwonderen, dat de Boeren wel dagelijks zware verliezen lijden en die der Engelschen gering zijn of niet voorkomen. Maar zij gaan steeds vooruit!

Gode zij dank!

En wat invloed zal een en ander op *Engeland* uitoefenen, nu ook de Koningin-Keizerin van Engeland etc. Dinsdagavond gestorven is, naar men zegt vooral onder den indruk en tengevolge van de teleurstelling in Zuid-Afrika? . . .

Zal Koning Albert, haar oudste zoon, betere paden bewandelen? Zijn verleden geeft weinig hoop; integendeel. Hij is *de* vriend der Imperialisten en vooral bij de Z.-Afrikaansche *zaken* en die van *Rhodesia* geinteresseerd. En daardoor geldt thans meer dan ooit: te zijn of niet te zijn. Naar den mensch gesproken is van hem nog minder iets voor den vrede te verwachten dan van zijne moeder.

NOORDTZIJ.

DE VREDE DER KERKEN.

't Is verwonderlijk, hoezeer de kwestie over „de Opleiding" de gemoederen plotseling weer in beweging brengt. In een zekeren zin is dat een goed teeken. Men schijnt algemeen te gevoelen, wat er achter zit en waarom het gaat.

Zij laat zich dan ook niet terug dringen „*tot besloten vergaderingen*" gelijk sommigen schijnen te wensehen. Zij is dan ook al zoo dikwijls in zulke vergaderingen behandeld van het jaar 1888 en verder, zonder een schrede verder te komen.

Door deze herinnering geef ik tevens een antwoord aan de velen, die van hunne belangstelling in dezen deden blijken, waar sommigen tegelijk mij de vraag deden of het niet beter zou geweest zijn te zwijgen, in de verwachting, dat de geschillen wel zouden uitslijten en wat tot nog toe gedeeld is, wel zou ineengroeien.

Die bedenking versta ik, want in die verwachting heb ik lang gezwegen.

Doch nu we, al zwijgende, moeten aanzien, hoe er een strekking is in allerlei verschijnselen, die blijkbaar aanduiden, dat de kerken spoedig eigen Opleiding zullen missen, om

inzake *de Opleiding* c. a. geheel afhankelijk te worden van een particuliere Vereeniging, nu werd spreken voor mij plicht.

Als er gevaar dreigt, past het niet van vrede, vrede te roepen, maar in goeden ernst en broederlijk op het gevaar te wijzen.

Men trachte slechts *aan te toonen*, dat er geen gevaar in dezen bestaat, maar dat heeft tot nog toe niemand gedaan.

Dat heeft Dr. Wagenaar niet gedaan in de *Zeeuwsche Kerkbode*, door naar zijn trant met een aardige woordspeling het te brengen op het terrein van „Moscovische" gekkernijen.

Dat heeft Dr. A. Kuyper Jr. niet gedaan in de *Fr. Kerkbode* met te spreken van een „bedroevend" stuk, zonder nader bewijs.

Daartegenover kan ik nu wel zeggen, dat het „bedroevend" is dat deze broeder in zijn bekend Proefschrift schijnt te willen optreden als „Maccovius redivivus," als de herleefde Maccovius voor de kerken van dezen tijd.

Dat is ook niet geschied door de niets zeggende verklaring: „Maccovius is dood." Zeker in dien zin is ook Calvijn dood.

Dat is ook niet geschied door Ds. Sikkel in het *H. Kerkblad* van 29 Dec., waarheen ZEw. mij in het jongste *H. Kerkblad* verwijst op mijn verzoek, dat hij mij toch zou aantoonen, waarin ik „onjuist en onbillijk" had gesproken, zooals hij had beweerd.

Ook met den besten wil kan ik daarin niets vinden, wat ook maar in de verte „de onjuistheid en onbillijkheid" van mijn oordeel aantoont of bewijst.

Keurt Ds. S. *de dorre scholasticistische richting* goed, gelijk die wordt geprezen in het Proefschrift van Dr. A Kuyper Jr., hij spreke het uit. Of keurt hij ze niet goed?

Dan kunnen we onderzoeken, in hoeverre een Theol. Faculteit al of niet betrokken is in, wel of niet verantwoordelijk is voor de Proefschriften, die onder haar auspiciën de wereld ingaan.

Dat de dogmatiek een *Schoolvak* is, spreekt als van zelf. Maar niet minder spreekt het als van zelf dat *dit Schoolvak* van grooten invloed is op de kerken aan een Hoogeschool, die, zeker ook de Theologie beoefent om *haar zelfs* wil, maar niet minder voor Opleidingsschool dient voor de kerken.

Dat de kwestie thans weêr ter sprake komt, is niet *mijn* schuld. Door den raad van Dr. Kuyper is ze in bespreking gekomen. Met nadruk wijs ik Ds. Sikkel daarop.

Hij leze eens met aandacht Art. 52 der Acta van de Gen. Synode 1899.

Daar is de kwestie *wat de Theol. School betreft* beslist.

Besloten werd, en dat wel *eenparig*, dat *inzake haar* de bestaande toestand zou worden bestendigd en dat zij als de inrichting der kerken voor de Opleiding tot den dienst des Woords zou worden gehandhaafd en bevestigd.

Zelfs werd besloten ter dier zake geen Deputaten te benoemen, want dat zou „de gemoederen in spanning houden, de onrust der kerken bestendigen en het bestaan der Theol. School voortdurend onzeker doen zijn."

Wat de Synode *niet gewild* heeft, zal nu op raad van Dr. K. toch geschieden. Mannen zullen optreden, neen, niet als Deputaten, dat zijn ze niet, maar die zichzelve daartoe aangorden. Zeker, zij doen dat met de beste bedoelingen, maar ik vraag, gaat dat aan, waar een Gen. Synode zoo duidelijk en beslist en dat wel opzettelijk heeft gesproken? Zoo maakt men het bestaan der Theol. School weer onzeker, ten minste in veler bewustzijn, wat de Synode juist met haar besluit heeft willen voorkomen.

De kwestie der Theol. School is dus beslist in den goeden kerkrechtelijken zin des woords. De kwestie van hare verhouding tot de Theol. Faculteit is niet meer aan de orde.

Zeker, de kerken kunnen haar weer aan de orde stellen en op den gewonen wettigen weg weer ter Synode brengen. Een Synode maakt geen „wetten van Persen en Meden."

Toch is er veel tegen om een kwestie, die na eene lange worsteling tot *kerkrechtelijke beslissing* is gekomen en dat wel met *eenparige stemmen*, op aandrang van sommige kringen weer ter Synode te brengen en dat wel ter eerste Synode de beste. Dat is onrust brengen in de gelederen, als er van onrust brengen sprake mag zijn in dezen.

Daarom was mijn raad NIET te tornen aan het besluit van Groningen, maar daarbij te blijven. Ook in het belang en tot vrede der kerken.

Zoo staat het met de Theol. School in dezen.

Met de Theol. Faculteit *in hare verhouding tot de kerken* staat het anders. Die kwestie is volgens nr. 10 van datzelfde Art. 52 nog hangende. Die moet, ook in verband met wat daaromtrent ter Synode van Middelburg 1896 gepasseerd is, bij name inzake het Formulier van onderteekening door de Theol. Professoren, door de e.k. Synode behandeld worden. Daarvoor zijn dan ook Deputaten door de Synode aangewezen.

Die kwestie is aan de orde en zij is een kwestie van gewicht voor de kerken.

Nog eens, de kwestie der Theol. School en hare verhouding tot de Theol. Faculteit is niet meer aan de orde. Zij is dat langen tijd geweest, maar door de jongste Gen. Synode is zij beslist in bovengenoemden zin.

En 't is in het belang ook voor den vrede der kerken, daaraan niet te tornen.

Men zie de verhouding der Theol. Faculteit tot de kerken onder de oogen en late naar het besluit van Groningen de Theol. School buiten debat.

D. K. WIELENGA.

IN MEMORIAM.

Onze broeder *Ds. J. Moolhuizen* is met het einde van de 19 eeuw in de groeve neergedaald, gelijk ons voor ettelijke dagen door *de Bazuin* werd medegedeeld. Door eenige broeders verzocht, een Memorandum van wijlen Ds. Moolhuizen in *de Bazuin* te plaatsen, willen we ons aan dat verzoek dan ook niet onttrekken, maar met bereidvaardigheid, zoo goed mogelijk, dit werk volbrengen.

Onze broeder Moolhuizen is een dier dienstknechten Gods, in wien het weldadig bestuur des Heeren heel duidelijk uitkomt.

Eenige weken vóór zijn dood was een zijner oude kennissen bij hem en zeide Goede br., uwe krachten nemen zeer af en het schijnt, dat het einde niet ver meer is, kunt ge in vrede heengaan? Op deze vraag volgde een antwoord, dat grooter begeerte naar het tijdelijke dan naar het eeuwige leven openbaarde. (Bij een latere ontmoeting zeide M: Jezus is mijn Zaligmaker en hij begeerde om ontbonden te worden.) Wat hebt gij het goed, hernam de vrager, niet alleen nu, maar gedurende uw gansche leven! Hebt gij — zoo vervolgde de vrager — toen ge 15—20 jaren waart, kunnen denken, dat gij een levensgeschiedenis zoudt hebben, zooals ze nu achter u ligt? En het gulhartig antwoord van br. M. was: Neen, dat heb ik toen nooit kunnen denken.

Geboren te Muiden, kon hij niet gerekend worden tot de rijken van deze wereld. Maar toen de Heere zijne genade aan hem verheerlijkte en de begeerte, om het Evangelie te prediken, in zijn hart post vatte, had de Heere reeds den weg hiertoe gebaand. Zoo kwam hij dan in 't midden der 19e eeuw te Uelzen in 't Graafschap Bentheim bij ons en kon hij intrek nemen bij G. J. Veldman, in 't kamertje, door onzen onvergetelijken broeder *J. H. Schoemakers* zelf getimmerd, om met dien pleizierigen studiosus zijne studiën te beginnen.

Genoegelijke dagen hebben wij daar onder de vaderlijke zorg van onzen hooggeschatten Leermeester *Ds. J. Bavinck* doorgebracht. Onze kleine maar dappere Moolhuizen, schoon Hollander van geboorte en in de nabijheid van Amsterdam opgevoed, was toch spoedig gewend aan het Graafschapper leven. En nooit ofte nimmer heeft hij zich aan dat groote verschil geërgerd. Toen onze waarde Leermeester naar Hoogeveen vertrok, zijn wij, zijne kweekelingen, met hem gegaan en daar kwamen we mede onder de behandeling van vader *W. A. Kok*.

In de maand November van 1854 was Moolhuizen een van de acht studenten, die voorbereidend geëxamineerd werden. En den 27 Februari van 1855 zat Moolhuizen te Dwingelo op no. 2 (de oudste was no. 1), om het eind-examen af te leggen. Die dag van groote inspanning eindigde voor de vijf broeders gelukkig in groote blijdschap. Tengevolge daarvan kon Moolhuizen den 16 Maart '55 te Emlenkamp in de bediening des Woords bevestigd worden.

Voor de gem. Emlenkamp was 't een weldaad Gods, dat ze hem, als jeugdigen Dienaar des Woords ontving, maar voor Moolhuizen was het een weldadig bestuur Gods, dat hij een gemeente kreeg, waar èn kennis èn ware, oprechte vroomheid haar licht openbaarden. Hij had daar Christenen, van welke een jeugdig prediker veel kon leeren. Daarenboven gaf de Heere hem daar eene vrouw, die liever verkoos met het volk Gods kwalijk gehandeld te worden dan het genieten der zonden; want zij achtte de smaadheid van Christus grooteren rijkdom dan de schatten der wereld; eene vrouw, die een Dienaar des Woords in vele opzichten tot steun kon zijn. Hij heeft er dan ook niet ongezegend gearbeid. God weet, hoevele lofzangen in den hemel gezongen zijn, over de bekeeringen gedurende den achttienjarigen arbeid aldaar.

En welk een zegen hij voor onzen broeder Ds. E. Kropveld in zijn moeilijken strijd is geweest, kan deze beter gevoelen dan ik het kan uitdrukken.

In 1874 is hij naar Beilen geroepen, waar hij de gem. een 26-tal jaren vreedzaam gediend heeft. Ook daar heeft hij verlorene schapen tot Jezus den Herder gebracht, gelijk ik zelf voor eenige dagen van een verdwaalde hoorde. Hij heeft haar volhardend gediend tot in de maand Juli ll., toen zijne krachten zoodanig afnamen, dat hij niet meer kon staan. Toen 1 September zijn eervol emeritaat begon, was Moolhuizen zoo verzwakt, dat hij zelfs geen afscheidswoord tot de gemeente meer kon spreken. En zoo is onze waarde broeder den 20 Dec. ll. in vrede gestorven, gelijk hij ook geleefd heeft.

Moolhuizen was een zachtmoedig man, een man des vredes. Op den dag der begrafenis was dit de eenparige getuigenis èn van de broeders, die met hem verkeerd hebben èn van den Weled. Burgemeester der gemeente Beilen. Hij heeft zijn loop geëindigd en het geloof behouden — hij rust nu in vrede terwijl zijne werken hem zullen volgen.

De gemeenten, die hij gediend heeft, mogen dezen man des vredes in gedachtenis houden; en zijnen kinderen strekke tot blijdschap, dat ze een vader en moeder in den hemel hebben; dit wekke hen op den weg te kiezen om eenmaal met hen vereenigd, God eeuwig te prijzen!

B. J. BENNINK.

Westerbork.

Militair Tehuis te Kampen.

In hartelijken dank ontvangen voor het tekort van het Militair Tehuis:

Van A. Gruijs Sr. te Zaandam zijnde de opbrengst van gebruikte postzegels f 1,50
Van H. Bosch opbrengst van een coll. bij een huwelijksfeest op de zaal van den heer H. Bosch 1,22
Van den heer J. G. v. d. Hoogt - 3,00
Van de Chr. Jongelings-ver. Jaarfeest te Gasselter-Nijeveen door den heer W. Salomons . . . . . f 5,16

Waarde broeders, hartelijk dank voor deze giften. Ons tekort van 1900 is nog al groot, dat komt door de grootere samenkomsten onzer Militaren, maar dit is een groote zegen niet waar? Moge de Heere nog vele harten openen tot milde bijdragen, om ons tekort te dekken. Hij geve ons allen een diepen indruk van deze behoeften. U allen den zegen toegewenscht.

Namens het bestuur,
H. v. OLST, *Penningm.*

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van X. te Boskoop . . f 5,00

Hartelijk dank voor dezen eersteling in het pas begonnen jaar, waarop een rijke oogst van voorspoed volgen moge. Binde de Heilige Geest ons de behoeften van leger en vloot hoe langer hoe meer op het harte, en worde er naar den weg des levens door dienstbaren en vrijen hoe langer hoe meer gevraagd! De f 15,00 voor de Zending o. d. Joden hebben we aan Br. N. Koops te Rotterdam, de f 9,85 voor de Gratis Trakt. verspr. aan Br. Hooft te Ermelo gezonden.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 18 Januari 1901.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Prof. Wielenga had het ook over *de leer*. Hij was dienaangaande niet geheel gerust. Niet dat hij vrees koesterde voor de Professoren Dr. A. Kuyper en Dr. Rutgers, maar de leerlingen schenen zich niet meer allen binnen de perken te bewegen, en de richting waarin gestuurd werd, was niet boven bedenkingen verheven. Dat Johannes Maccovius door Dr. A. Kuyper Jr. aanbevolen was als leidsman der Kerken in Calvinistische richting, vond de Professor een bedenkelijk teeken des tijds.

De Heraut merkte daar reeds tegen op, dat de genoemde Professoren aan de Vrije Universiteit zich niet los lieten maken van de niet genoemden. En het komt ook ons voor, dat de zonen niet tegen den vader ingaan. De leerlingen gaan wel eens verder dan de leermeester; doch zoolang de leermeesters nog leven, en de Dissertaties onder hunne oogen opgesteld worden, en met hunne toestemming en aanbeveling de wereld ingaan, is voor afwijking van de getrokkene lijnen niet veel vrees.

De vraag echter is en blijft, of de eerste lijnen die de leermeester getrokken heeft, en door de zonen en leerlingen doorgetrokken worden, wel geheel juist zijn. Of dat de lijnen zijn, door de H. Schrift getrokken. Niet, of men er een paar teksten voor vinden kan, die eenigen steun aan die stellingen bieden, maar of het de doorgaande leer is der Schrift. Wij moeten immers niet eerst een wijsgeerig, logisch stelsel opbouwen en dan woorden zoeken uit den Bijbel, die er op passen; maar eerst vragen, wat de Schrift zegt, en daarnaar onze dogmatische stellingen regelen. Bovendien zijn wij als Kerken gebonden aan onze Belijdenisschriften. 't Is waar, die mogen herzien worden. De ontwikkeling in de leer naar de Schrift mag evenmin stil staan. Doch het is op zijn minst voorbarig, iets aan de Kerken aan te bieden als Gereformeerd, als meer zuiver Calvinistisch Gereformeerd, wat geen steun vindt in onze Belijdenisschriften, en volstrekt nog niet voldoend en overtuigend bewezen is, beter Gereformeerd, meer Bijbelsch te zijn.

Te zeggen, zooals één der *Kerkboden* schreef: Maccovius is dood, laten wij ons met de levenden bezighouden, gaat natuurlijk niet op, want waarom liet men dan dien doode maar niet liever rusten. Er was toch reden voor, dat juist over Maccovius een Proefschrift geleverd werd, ofschoon niet kon worden ontkend, dat deze geleerde wel wat los was in zijn leven, en onder verdenking viel, wat zijn leer aanging. Werd hij al niet als bepaald onrechtzinnig veroordeeld, toch kreeg hij van de Synode eene vermaning over zijn al te schoolsche termen.

Het valt niet te ontkennen, dat er in de laatste jaren op het gebied van de leer z.g. betwiste punten zijn, waarover in de Gereformeerde Kerken niet gelijk gedacht wordt. En nu mogen onze voornaamste godgeleerden van geen principieel verschil willen weten; hoe verder leerlingen de lijnen der leermeesters doortrekken, des te duidelijker komt het uit, dat er verschil van inzicht is. En nu kan men, om maar geen moeite te krijgen, bezwaren en bezwaarschriften, die uit de Kerken opkomen, wel officieel dood drukken en dood zwijgen, in de gemeenten woelt en worstelt het toch door, vooral wanneer enkele predikanten dat, wat bezwaar veroorzaakt, zoeken op te dringen. Die bezwaarpunten moeten onder de oogen gezien worden. *De Heraut* heeft dan ook reeds beloofd, de z.g. betwiste punten te zullen behandelen. Misschien begint *de Bazuin* er ook mee. Het is althans niet te hopen, dat men de bespreking zal overlaten aan één, met overname door andere bladen, om dan te zeggen: dat die kwesties reeds uitgemaakt zijn. Het komt op dogmatisch gebied nooit tot ontwikkeling noch tot meerdere helderheid, als allen één tot zegsman kiezen en de anderen er het zwijgen toe doen.

Het mag onze aandacht trekken, dat er tegenwoordig in prediking en op de catechisaties telkens sprake is van de *wedergeboorte*. De wedergeboorte moet thans in „de orde des heils" vóór de roeping worden behandeld. De Doop geschiedt op grond van de vooronderstelde wedergeboorte. De gemeente moet beschouwd worden als wedergeborenen enz.

Vroeger werd meer nadruk gelegd op het Genadeverbond. Men sprak van den Middelaar des Verbonds; van de heilgoederen des Verbonds; van de bediening des Verbonds door Woord en Sacramenten; van bondelingen; van verbondbrekers enz. Dat schijnt nu te Coccejaansch, niettegenstaande Voetius en ook Calvijn in prediking en onderwijs aan de gemeente veel met die leer des Verbonds op hadden.

Dat vooropschuiven van de wedergeboorte zegt iets. Dat heeft zijne redenen. Een enkele proeve slechts.

Begint eens met de stelling, in de Encyclopaedie uitgesproken:

De wedergeboorte heeft plaats in de centrale Ikheid der uitverkorenen, en wat volgt daaruit?

1o. Dat de wedergeboorte van eeuwigheid is in de centrale Ikheid, Christus.

2o. Dat nu ook de uitverkorenen wedergeboren ter wereld komen uit die centrale Ikheid.

3o. Dat er daarom onder de Heidenen, die nog nooit van het Evangelie hoorden, wedergeborenen geboren kunnen worden.

4o. Dat heel de bediening des Woords alleen is om de wedergeboorte tot bewustzijn te ontwikkelen en in werking te brengen.

5o. Dat wij niet door het geloof gerechtvaardigd worden, maar tot bewustzijn onzer rechtvaardiging komen.

6o. Dat de Leeraar, in den dienst des Woords opgetreden voor de gemeente, niet mag bidden om de wedergeboorte zijner hoorders, want zij zijn allen wedergeboren, en zoo niet, dan zijn zij ook niet uitverkoren en worden dus niet wedergeboren. Hij mag alleen opwekken tot en bidden om de bekeering, in den zin van om tot bewustzijn en tot openbaring van de wedergeboorte te komen.

Op die lijn past natuurlijk het supralapsarisch standpunt; de eeuwige rechtvaardigmaking; de Doop op grond van de vooronderstelde wedergeboorte enz.

Dat past alles heel goed bij elkander. Het loopt logisch door. De vraag is alleen, of de genoemde stelling, met alles wat daaruit afgeleid kan worden, *de doorgaande* leer is der H. Schrift, en overeenstemt met onze Belijdenisschriften.

Wanneer eenmaal zulke hoofdlijnen getrokken zijn, bestaat het gevaar, dat onhandige leerlingen niet alleen een Professor, maar ook aan eenvoudige leden der gemeente redenen geven tot nadenken en bezorgdheid.

T. Bos.

EEN VRAAG.

Dr. Kuyper is wel zoo vriendelijk geweest, in het laatste *Heraut*-nr. een kijk ons te gunnen in zijn hart, ja ook in zijn werkkamer, om alzoo den gansch verkeerden indruk weg te nemen, die zich vestigen kon bij meerderen tengevolge van het booze woord, door eenige vrienden tot Ds. Dijkstra gesproken: „Gij zijt nog al genadig behandeld."

Ongeveer een week vroeger zat Dr. Kuyper in dezelfde werkkamer, met hetzelfde hart, en schreef naar aanleiding van een artikel van Prof. Wielenga een enkel woord, dat onwillekeurig datzelfde booze woord van de vrienden van Ds. Dijkstra naar de lippen drong, maar nu in omgekeerden zin, zoodat — en nu niet door enkelen, maar door *velen* gezegd werd: Hoe *onvriendelijk*, *onbroederlijk*, *ongenadig* wordt Prof. Wielenga behandeld door den Redacteur van *de Heraut!*

Zou Dr. Kuyper nu niet alleen in *zijn* belang, maar in 't belang *der zaak*, waarom het gaat, nog eens een kijk in zijn hart en ook in zijn werkkamer willen gunnen? Van het hart weten wij, dat het „arglistig is meer dan éénig ding", maar zoo'n hoofdartikel kan omtrent iemands hart veel opklaren en uit de werkkamer kan een zeer gewenscht licht verspreid worden.

Ofschoon Dr. Kuyper de vrienden van Ds. Dijkstra niet kende, heeft hij toch een heel artikel aan hun woord gewijd. Zoo zij het dan genoeg, dat wij ons teekenen, gelijk we *zijn:*

Vrienden van Prof. Wielenga.

Den hooggelcerden Heer Hoofdredacteur van de Bazuin.

Hooggeachte Redacteur!

Het ingezonden stukje in *de Bazuin* van 11 Januari, van den heer C. H. Keuker te Amsterdam, lezende, trof het meest dat mijn aandacht, waar hij zegt:

„Ik zou namelijk zoo gaarne zien, dat de „broederen en vooral de mannen der grootere „geestesgaven die de Heere ons gaf, de „dingen die de kerken verdeelen, lieten rus„ten en overlieten aan den tijd."

Zie, mijnheer de Redacteur, dat zou volgens mijn inzien wel erg gemakkelijk zijn voor die mannen met groote geestesgaven, doch of daardoor de gewenschte eenheid zou geboren worden, betwijfel ik zeer, en om het aan den tijd en ons nakroost over te laten, ligt toch ook niet op onzen weg.

Aanhouden, tijdig en ontijdig, dat is des Christens roeping en vooral de roeping der mannen, welke door den Heere met groote gaven begiftigd zijn.

Ik ben wel eens op een fabriek geweest, waar twee bij elkaar behoorende deelen aaneen moesten gewerkt worden.

De man, die met dat werk werd belast, begon het allereerst de bij elkaar passende deelen schoon te maken.

Hij gebruikte daarvoor een scherp schrapmes en schrapte, dat de krullen er afvlogen.

Ik vroeg hem, waarom hij dat deed. Hij zeide: Om die twee deelen goed aan elkaar te verbinden, moet alles, wat die verbinding kan belemmeren, worden verwijderd, indien ik dat niet doe, dan houd de verbinding of vereeniging slechts voor een kort poosje, doch laat weer spoedig los.

Daar nu de heer Keuker gaarne had, dat de mannen het werk lieten rusten en het aan den tijd overlieten, zoo zou ik gaarne zien, dat de mannen met groote geestesgaven hunnen ijver verdubbelden, om ook dat stuk werk, waarvan de heer Keuker spreekt n.l. de Vereeniging in 1892, na te pluizen en te herstellen. Want het kan zeer goed zijn, dat de twee te vereenigen deelen in '92 niet goed schoon gemaakt zijn en er nog ingrediënten tusschen zitten, die zich uit den aard der zaak niet vereenigen laten.

Daarom volgens mijn inzien is het nu geen tijd om het „laat maar waaien"-stelsel toe te passen, maar om met verdubbelden ijver te werken en te trachten goed te maken, wat niet goed is.

U bij voorbaat mijn hartelijken dank voor de plaatsing, mijnheer de Redacteur,

Uw Dw. Dienaar,
D. STOLK.

Schiedam, 14 Januari 1901.

M. de R.! Voor 'n paar weken ontving ik voor arme Zondagsscholen van den heer J. Wouda, Corr. van Jachin, f 25. Dit verblijdde mij zeer, want er zijn zes zulke scholen onder mijn ressort, en ik ontving er anders in dezen tijd niets voor, behalve boekjes van Jachin zelf. Verleden jaar ontving ik ook nog eens een pakketje kleeding ter uitdeeling aan armen, die er goed mee uit eenigen nood geholpen werden, maar sinds nog niet weêr. Maar o als men eens zag, hoe ellendig het er uitziet in hutten op de heide in deze omgeving, waar mijn waarde collega Wouda niet werkt, dit is wel zes uren gaans van hem af en dus in 't Oosten van den Z. O. hoek in Friesland, men zou mij vast helpen te verbeteren! N.l. voor zooveel men 't kon.

Doch zie — j.l. Zaterdag werd mij een postwissel van f 6 gezonden voor de arme hutbewoners hier in 't Oosten, f 5 van N. N onder Nijemirdum en f 1 van N. R. ib., aan wie ik mijn hartelijken dank betuig. En nu hoop ik op nog meer.

Hier zijn ook huisgezinnen, die hunne kinderen naar onze school zouden zenden maar, maar, het schoolgeld is er niet voor; en geheel voor niet kunnen we hunne kinderen niet opnemen. Derhalve hoop ik, dat men hiervoor ook wel wat zal zenden. Van hier doet men al veel. Ja als boven vermogen! Maar Gode zij dank! de school is zonder schuld gelukkig aan den gang.

Mijn beste collega Wouda heeft mij beknord, dat ik niet beter bedelde voor dezen *Oost*-Zuid-Oosthoek, maar nu zal hij 't wel niet meer doen, als hij dit leest. Want nu zal ik nog veel meer vragen dan hij. Nu vraag ik ook om *duizend gulden!* Iedere gave zal ik in dank verantwoorden. En als ik die ontvang dan wil ik meteen mijn gewezen geliefde gemeente te *Terwispel* mee aan een kerkgebouw helpen; want o, dit is daar zoo noodig! Wat zou ik mij kunnen verheugen, als dit geschieden mocht!

G. VAN WAGENINGEN, V. D. M.,
Corr. van Jachin enz.

Ureterp a. d. Vaart, 14 Jan. 1901.

Boekaankondiging.

Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland voor het jaar 1901, *met een kort overzicht van de Buitenlandsche Kerken, onder redactie van Ds. J. H. Feringa te Zaandam en Ds. A. Littooij te Middelburg. Middelburg, K. le Cointre* 1900.

Dit Handboek ten dienste van de Gereformeerde kerken in Nederland draagt zijn naam met recht en met eere. Het is een Handboek, dat door groote nauwkeurigheid en volledigheid uitmunt. Het bevat niet alleen eene betrouwbare kerkelijke geographie maar vermeldt bij de kerken ook dikwerf de predikanten, die er gediend hebben, de geboortedagen en vroegere standplaatsen van hen, die er thans dienen, de verschillende vereenigingen en scholen, die er bestaan enz. Uit een overzicht aan het slot blijkt, dat er thans 682 kerken zijn en 508 predikanten. Vervolgens komt er een naamlijst van de kerken en predikanten, van candidaten, van predikanten overleden in 1900, van kerkelijke weekbladen; een kort overzicht van enkele buitenlandsche kerken; een rubriek voor School en Barmhartigheid; en eindelijk een mengelwerk, waarin een korte levensschets gegeven wordt van de in 1900 overleden predikanten Engelbregt, Sluijter, Vos, van Schelven, Spoel, Koers, en ook nog enkele opstellen ter lezing aangeboden worden. Redactie en Uitgever hebben eer van hun werk. Het is te hopen, dat in het vervolg de kerken nog beter dan tot dusverre de gevraagde inlichtingen zullen verschaffen, opdat dit Handboek hoe langer hoe beter aan zijn doel beantwoorde.

—

Een Vorstelijk Huwelijk. Gedenkplaat ter gelegenheid van het huwelijk van H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden en Z. H. Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Van de onlangs door den heer Callenbach uitgegeven en in *de Bazuin* reeds aangekondigde Gedenkplaat is thans ook eene uitgaaf in kleurendruk verschenen, die zeer fraai is uitgevallen en ongetwijfeld zal voldoen. De prijs is 40 cts per exemplaar, en wordt bij grootere bestellingen aanmerkelijk verlaagd, bij 25 ex. tot 30, bij 50 ex. tot 25 en bij 100 ex. tot 20 cts. Voor uitdeeling is ze dus bijzonder geschikt; en in eene lijst gezet, kan ze de huiskamer versieren en als aangename herinnering aan het huwelijk der Koningin worden bewaard.

—

Jaarboekje voor 1901 *van den Nederlandschen Bond van Jongelingsvereenigingen op Gereformeerden grondslag ten dienste van de Christelijke Jongelingsvereenigingen in Nederland, samengesteld door Jb. van Oversteeg en Joh. T. de Lange. Uitgave van de Vereeniging „de Gereform. Jongelingsbond."*

Op de Jaarvergadering te Groningen werd besloten, om naar vermogen saam te werken met het Nederlandsch Jongelingsverbond, ook inzake het Jaarboekje, en de eerste pogingen zijn door Gods hulp met goeden uitslag bekroond. Zoo staat er in het „Woord vooraf." Dit is verblijdend. Het Jaarboekje geeft nu, na enkele gewone rubrieken van den almanak, een statistiek van het Nederlandsch, van het Gereformeerd, van het Friesch, van het Luthersch Jongelingsverbond en van de Christelijke vereenigingen, die bij geen bond zijn aangesloten, en is alzoo verbeterd in zijn overzicht van het terrein der Jongelingsvereenigingen is ons vaderland. In het geheel zijn er 905 afdeelingen met 18645 leden. Dat is een verschijnsel, dat moed en hope geeft voor de toekomst.

—

Calvinisme en Socialisme, een woord voor onzen tijd door R. J. W. Rudolph, dienaar des Woords te Leiden. Premie bij het Jaarboekje ten dienste van de Christelijke Jongelingsvereenigingen in Nederland. Jaargang 1901. *Kampen, J. H. Kok* 1901.

Deze lezing werd, waar zij uitgesproken werd, met groot genoegen aangehoord, en zal ook, nu zij in druk verscheen, bij velen belangstelling en instemming vinden. De teekening van Calvinisme en Socialisme is eenvoudig en juist. De vergelijking toont, dat de overeenstemming niet veel meer is dan schijn, en dat er tegenstelling is op ieder punt. In de toekomst verwacht de Schrijver eene worsteling tusschen deze twee machten. Onwaarschijnlijk is dit niet, maar toch zullen er dan ook nog wel Roomschen, Liberalen enz. zijn, die bij geen van beide zijn in te deelen en toch ook in den strijd betrokken zullen zijn. Ook is de schatting van het aantal Calvinisten op één vijfde der bevolking in ons vaderland zeker te hoog geraamd. Zoo sterk zijn wij niet. Doch dit daargelaten, is de lezing van Ds. Rudolph zeer actueel, helder gesteld en eene mooie premie bij het Jaarboekje der Christelijke Jongelingsvereenigingen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:

G. A. DE BRUYNE,
Med. Doct. Arts te Leiderdorp
EN
P. W. VAN DER TAS,

die, mede namens wederzijdsche Familie, hun hartelijken ***dank*** betuigen voor de vele blijken van belangstelling bij hun Huwelijk ondervonden.

LEIDERDORP, AMSTERDAM, 24 Jan. '01.

Door Gods goedheid beviel mijn vrouw heden zeer voorspoedig van een welgeschapen **ZOON.**

E. BUURMA.

WILSUM, GR. BENTHEIM,
16 Jan. 1901.

De Heere verblijdde ons met de zeer voorspoedige geboorte van een **zoon.**

W. WIERSINGA.
H. VAN KOOTEN.

APELDOORN,
23 Januri 1901.

Voor de vele en hartelijke bewijzen van deelneming in ons smartelijk verlies, door het overlijden onzer onvergetelijke Moeder, betuigen wij bij dezen onzen hartelijken ***dank.***

Uit aller naam,
F. G. PETERSEN,
Predikant.

KAMPEN, Jan. 1901.

Na een gelukkig huwelijksleven van 54 jaren ontviel mij den 2en Kerstdag j.l mijn geliefde Echtgenoote

Magrita van Halen

door den dood, in den ouderdom van 81 jaren.

Zeven kinderen en behuwd-kinderen betreuren met mij haar gemis; haar sterven was gewin, dit troost ons in het geloof eener zalige opstanding.

B. KRUIDENIER.

HOLLAND-MICHIGAN.

Na een kortstondige en hevige ongesteldheid ontviel ons heden avond onze geliefde Broeder

Jakob Mulder,

in den onderdom van ruim 61 jaren.

De gedachte, dat hij heengegaan is in vrede, wijl hij beleed alleen te steunen op Christus en zijne gerechtigheid, troost ons in onze droefheid.

Mede namens Broeders en Zusters,
E. MULDER.

UITHUIZERMEEDEN,
14 Jan. 1901.

Heden trof mij de gevoeligste slag mijns levens, doordien de Heere van mij nam mijn geliefden Echtgenoot

Roelof Luchies,

in den ouderdom van bijna 73 jaren.

De hoop op een zalig wederzien lenigt mijne smart.

H. LUCHIES—
OOSTERVEEN.

NIJEVEEN,
14 Januari 1901.

Heden nam de Heere uit ons midden weg onzen algemeen geliefden en hooggeachten Broeder

Roelof Luchies,

in den ouderdom van 72 jaren en 11 maanden. Zichzelven den heiligen tot hun dienst te schikken, was hier zijn lust en dikwijls zijn voorrecht.

Trooste de Heere de Weduwe en Familie en vervulle Hij de ledige plaats in de gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN HALSEMA, *Praes.*
J. STAGGER, *Scriba.*

NIJEVEEN,
14 Januari 1901.

Heden behaagde het den Almachtige tot zich te nemen onzen geliefden Vader en Behuwdvader

Wijbe Ates de Jager,

in den ouderdom van 76 jaar en 9 maanden.

Zijn heengaan was in vrede, dit zij onze troost.

A. W. DE JAGER.
J. DE JAGER—LANNING.

KUIKHORNE,
17 Jan. 1901.

Heden behaagde het den Heere uit ons midden weg te nemen, onzen geliefden broeder

W. A. de Jager,

in den ouderdom van ruim 76 jaar. Meer dan 30 jaren heeft hij de gemeente alhier mogen dienen; eerst als Diaken, later als Ouderling.

Plotseling van ons weggenomen, zien wij met hem den laatsten strijder heengaan, die van de stichting der gemeente af tot op 't laatst zijns levens zich een goed krijgsknecht van Jezus Christus betoond heeft.

IJverig en nauwgezet werden de belangen onzer gemeente, alsmede van de school, door hem behartigd.

Hoewel zijn heengaan ons smart, nochtans misgunnen wij hem de ruste niet, die er blijft voor 't volk van God.

Namens den Raad der kerk,
A. TERPSTRA, *Praes.*
A. W. DE JAGER, *Scriba.*

VEENWOUDSTERWAL,
17 Jan. 1901.

Het behaagde den Heere van leven en dood heden van ons weg te nemen onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

BEREND POPKES VAN DER VELDE,

in den ouderdom van bijna 80 jaren.

Wij vertrouwen, dat zijn heengaan vrede was. De hoop op een zalig wederzien lenigt onze smart.

J. KAMMINGA—
WED. B. P. V. D. VELDE.
P. B. V. D. VELDE.
G. V. D. VELDE—VROOM.
J. V. D VELDE.
G. V D. VELDE—FERINGA.

KORNHORN,
19 Januari 1901.

Na een langdurig lijden ontsliep heden in zijn Heere en Heiland onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer

Gerrit Vegter Jzn.,

in den ouderdom van 56 jaren.

MARTENSBROEK, 23 Jan. 1901.

WED. E. VEGTER--BEKENKAMP

GRONINGEN, H. ALOUS - VEGTER. W. ALOUS

ZUIDLAREN, DENNENOORD, G. DRENTH—VEGTER. H. D DRENTH.

HOLWERD, L. VERBURG—VEGTER. A VERBURG.

GRONINGEN, JAC. VEGTER GZN. A. VEGTER—ALKEMA.

MARTENSHOEK, S. VEGTER.

In een klein gezin wordt ***gevraagd*** tegen ***13 Mei,*** op nader overeen te komen voorwaarden, ***een nette***

DIENSTBODE,

niet beneden de ***20 jaar,*** Geref kerk. Brieven Lett. ***A.*** Boekh. FANOY te MIDDELBURG.

Mevrouw **WOLF** te **Brussel** vraagt tegen **Mei eene nette zindelijke**

dienstbode.

Loon 100 gulden. Adres Ds. WOLF, predikant der Gereformeerde kerk te BRUSSEL, 46 rue van der Stichelen.

Gevraagd een

BAKKERSKNECHT

tegen **15 Februari a. s.**

Adres **letter K.** Uitgever van dit blad te KAMPEN.

4% GELDLEENING.

Van de Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in Nederland.

Deelname in bovenstaande **geldleening** wordt zeer dringend aanbevolen, en zij, die niet bij machte zijn dit te doen, worden vriendelijk verzocht deze **leening** aan te bevelen bij hun vrienden en kennissen.

Obligatiën ***à f 1000.—, f 500.—*** en ***f 100.—*** zijn nog voldoende voorhanden en te bekomen bij de Heeren VLAER & KOL, Bankiers, te UTRECHT of bij S. BARON VAN HEEMSTRA. Keizersgracht No 647 te AMSTERDAM.

Manufacturen en Kruidenierswaren,

Gelegenheid tot inschrijving voor levering van bovenstaande artikelen ten behoeve van het Prov. Ger. weeshuis te MIDDELHARNIS is opengesteld voor leden der Ger. kerk, die in Zuid-Holland wonen.

Inlichtingen verstrekt de Directeur, H. SCHOONEJONGEN Jacobszn.

„Paul Kruger-School"

Onder dezen naam zouden we gaarne een Christelijke School in ons oud, bekend stedeke, Koevorden, willen openen. Zij zou eenigermate in den zeer grooten geestelijken nood van dezen Oosthoek van Drente voorzien. Het modernisme is hier zóó oppermachtig, dat in een omtrek van 20 à 30 uur slechts éene kleine, Christelijke School gevonden wordt. De onverschilligheid is in deze streken schrikbarend groot. Er is hier zooveel halfheid, onbeslistheid, lauwheid, gebrek aan ijver, liefde, bezieling voor God en Zijn dienst.

Broeders! Zusters! mogen en kunnen we die geestelijke ellende lijdelijk aanzien? Wordt 't niet hoog tijd, dat ook in Koevorden, de hoofdplaats van dezen dieptreurigen Oosthoek van Drente, een Christelijke School opgericht wordt? Doch de voorstanders in Koevorden kunnen niet alles doen. Door de voortdurende stijging der waarde van grond en huizen hebben we pl m. ***f 8000*** noodig, en hoogstens één vierde dier som wordt misschien in eigen omgeving verzameld.

Broeders en Zusters, vergeet niet, dat inzonderheid hier de oprichting eener School m/d Bijbel **»Zendingsarbeid"** is. Daarom och helpt ons, om 's Heeren wil. aan een School, die wij uit hoogachting voor onze Transvaalsche Broeders en hun President

„Paul Kruger-School"

wenschen te noemen. Op deze School zal **diezelfde Bijbel** tot grondslag en richtsnoer genomen worden, welke **»Oom Paul"** nog in den grijzen ouderdom met zoo taaien, bezielden en bezielenden moed en kracht voedt, zoo lat hij, bij zijn worsteling met een overmachtigen vijand, in zeldzame mate deelen mag in de sympathie en hoogachting van schier heel de wereld. Onze groote behoefte bewege u.

Ook de kleinste gave zal in dankbaarheid aanvaard worden.

Met toebidding van 's Heeren zegen.

Namens het Bestuur,
Ds. K. OUSSOREN TE KOEVORDEN.
D. WESTERA.

Gelieve giften aan den eerstondergeteekende te zenden.

Deze bede om hulp wordt **ernstig** en **dringend** aanbevolen door

Ds. R. MULDER TE HAARLEM.
Ds. J. BAVINCK TE KAMPEN.
Ds. H. DIJKSTRA TE SMILDE.
DR. C C. SCHOT TE HARDENBERG.
Ds R. HULS TE NIEUW AMSTERDAM.
Ds. J. VAN HENTEN TE DEDEMSVARRT.

☛ Voor **90 Centen** franco thuis:

een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(*naar keuze uit* negen *onderstaande Boeken*), en een

Bijbelsche Scheurkalender voor Oud en Jong,

bewerkt door H. KARSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. " " Wiens Kind.
6. " " Wonderbare Leiding.
7. " " Niemands Lieveling.
8. " " Meer dan Goud
9. " " Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem.

DE KONINKLIJKE BRUID,

door Chr. W. KOSTER.

Prijs f 0,35,

uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, Amsterdam.

Dit is een boeiend verhaal, waarin op zeer gelukkige wijze de voorvallen van den dag — VERLOVING KONINGIN, KOMST PRESIDENT KRUGER, OVERGANG DER EEUW — in den vorm van een verhaal behandeld worden. De schrijver mocht door zijn vorige uitgave: „De familie Kerkhof" zich reeds een goeden naam verwerven. „De koninklijke Bruid" is een op fraai papier uitgevoerd, en met vele schoone illustraties voorzien werkje, dat voor f 0,35 zeer goedkoop is.

Bij A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN is verschenen:

Eene van de oorzaken der krankzinnigheid.

Misbruik van sterken drank,

DOOR

J. H. A. VAN DALE,

Geneesheer-Directeur van „Veldwijk".

Uitgegeven door de Geref. Ver. tot Drankbestrijding.

Alle solide boekhandelaren nemen bestellingen aan en tegen toezending van het bedrag wordt deze brochure **franco** gezonden door den uitgever

---

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen,

DOOR

E. KROPVELD.

TWEEDE DRUK. 129 bladz.

Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksen op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idée van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware beteekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn pogen. Op duidelijke, klemmende, grondige wijze wordt in dit nuttige boekje betoogd Het is der lezing dubbel waard; het verrijkt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden.

(*Het Volksblad.*)

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij J. H. KOK, te Kampen, verscheen:

Calvinisme en Socialisme,

door

R. J. W. RUDOLPH.

69 pag. groot 8°. Prijs f 0,50.

Hoofdstuk I: Inleiding; II. Het Calvinisme; III. Het Socialisme; IV. Een schijnbare overeenstemming; V. Een scherpe tegenstelling. VI. De strijd der toekomst.

☛ *Bij elken Boekhandelaar voorhanden.*

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of ***zonder firma*** bedrukt, worden dagelijks ***franco*** verzonden voor ***f 2,25 per 1000,*** door ZALSMAN te KAMPEN.

18.—. Statenbijbel. Franco.

Een Statenbijbel met 1000 platen! De prijs is feitelijk f 25, nu tijdelijk slechts 8 gulden en nog wel *franco* thuis. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Voorwaar een alles overtreffend aanbod. Wij staan er voor in, dat deze Statenbijbel *echt* is, van JACOB en PIETER KEUR. De kantteekeningen zoo volledig mogelijk. Flink formaat, zeer sterk gebonden. De verpakking is in een kist, waarvoor niets in rekening wordt gebracht.

LET WEL!

De 500 eerste bestellers geven wij er bij Cadeau een gratis abonnement [voor een jaar] op een der beste en mooiste Christelijke tijdschriften, met verhalen, gedichten, prijsraadsels en platen. De reeds verschenen afleveringen ontvangt men direct. De overige terstond na verschijning franco per post door den uitgever. Statenbijbel en tijdschrift, aanbevolen als om strijd door de Gereformeerde pers.

Nog nooit is het ons gelukt om zoo'n mooi aanbod te doen. Eerlijk gezegd, wij staan er zelf over verwonderd. Ongetwijfeld, als men de kist ontvangt met Statenbijbel en tijdschrift, slaat ge zeer zeker de handen in elkaar. Nu niet gewacht lezers of lezeres, maar bestel *direct.* Indien men het niet aandurft . . . . . welnu niet dubbel naar genoegen, volgaarne terug. Let op het eenige adres:

C. de BOER Sz.,
Uitgever te Sneek.

---

4 *ct.* 4 *ct.*

Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:

EENIGE KORTE VRAGEN

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost

niet meer dan 4 cent,

Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 *ct.* 4 *ct.*

Is verschenen:

Verschil van opvatting omtrent de Leer des Verbonds.

onderzocht en aan Gods Woord getoetst, door

J. H. WESSELS.

UTRECHT Adm. van Ghentstraat 1.

Alleen na ontvangst van postwissel **à 20 cent** wordt het franco toegezonden.

STATENBIJBEL.

Mijnheer DE BOER!

De STATENBIJBEL dien ik van UEd. ontving, is boven verwachting naar mijn genoegen. Duidelijke druk en kant. De sierlijke en natuurlijke platen maken haar tot een geheel, 't welk in geen Christelijk gezin mag ontbreken.

(W. g.t.) K. GRONDSMA.

OOSTHEM [Fr.] 21 Dec. '00.

MIJNHEER!

De STATENBIJBEL in goede orde ontvangen, viel mij erg mee, ontvang daarvoor mijnen dank. Ik zal hem ook aan anderen aanbevelen.

(W. g.t.) C. KLOK Cz.

o. d. ROCKANJE, 29 Dec '00.

Geachte Vriend!

STATENBIJBEL ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.

(W. g.t.) H. BOS.

ULRUM, 31 Dec. '00.

☛ Zie hier enkele uit vele! De Gereformeerde bladen spreken ook met zeer veel lof over dezen STATENBIJBEL. Het is dan ook geen wonder, dat de voorraad hard vermindert. Elk die nog een STATENBIJBEL wil hebben, leze vooral dienaangaande onze annonce.

C. de BOER Sz., Uitgever, SNEEK.

☛ Ook verkrijgbaar bij de Agenten van dit blad.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50** ct

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00.**

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer R D Hoornstra te Makkum f 105, door den heer T. v. d. Brink te Renkum f 27, door den heer L. IJ. v. Vels te Kuinre f 7, door den heer A. D. Duys f 23, door den heer J. Brederveld te Velzen f 16,50, door den heer J. van Dijk te Zutphen f 70,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te den Ham f 5,95, van idem te Epe ½ coll. f 2,21, van idem te Waddingsveen f 4,39.

Aan Schenkingen:

Door mej M. Miedema te Leeuwarden f 2,50, (verzuimd te vermelden) door den heer P. Goudappel te Delft gevonden in de coll. Ger. kerk f 1,25, door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam in de coll. Ger kerk B f 1

Voor de Medische Faculteit:

Door mej. M Miedema te Leeuwarden van de ½ stuivers-vereeniging te Sneek f 8,62½, door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam van mej. C. K. f 5 en f 2 samen f 7.

Voor het Studiefonds:

Door mej M. Miedema te Leeuwarden van de ½ stuivers-vereeniging te Sneek f 8 63, van den heer M. H. Fontein te Harderwijk f 40.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.